

וְדַי גַעֲדָרֶפֶט זִין דֵי עֲבוֹדָה בְבָגְדי
זַהֲבָ ?

אלען כהות. דער ענין איז: יעדער אינגעראָך
דייגען דעם אויבערשטן לויט זייןע

בשעת מעון קומט צו א גביר נאך
צדקה, קען ער ניט טענהין או ער
וועט יוצא זיין מיט תורה, תפלה,
לערנצעל חסידות אוון נגלה, — ער
דאראפ וויסן או אין בית המקדש
האט געדארפט זיין בוגדי זוגב.

פָּוֹן דַּעַר צוֹוִיטָעֵר זַיִיט, דַּאֲרָף מְעַן
גַּעַדְעַנְקָעָן אוֹ מְעַן קָעָן נִיט יָוֹצָא זַיִן
בְּלֹוִיז מִיט אַוִיסָהָאַלְטָן יִשְׁבוֹת אַ-דָּג
— בְּגַדִּי זָהָב — נָאָר מְעַן דַּאֲרָף
הַאֲבָן אַוִיךְ בְּגַדִּי לְבָן, רַיְינָעַ קְלִיִּיְה
דַּעַר, עַנְגִּים רַוחְנִים וּוֹאָס זַיִינָעַ רַיִין
אוֹן אַוִיסָגָעַטָּן פָּוֹן גַּשְׁמִיוֹת אוֹן חֻומָּה

רדיות און יעדע אינגע פון זי דארפ זיין צוגעפאסט צו איר ארט. ביי די עבודות וואס אויסטער קדשי קדשים — דארפ מען נוצן בגדי זהב, אויסט נוצן בגדי זהב אויף בית המקדש זאכו.

— ווי עם שטייט אין מדראש^ט :
לא הי ראי זהב להשתמש בו ולא
נברא אלא בשבייל בית המקדש. דעו
עיקר בריאות הזhab אין געוווען צוליב
בבית המקדש און הצד דעם אין דאס
דא אויך אין דערGANZUDER וועלט.
און יעדער אייד פארשטייט דאס, און
מען דארף ניט מאכון דעם עיקר פאר
א טפל און דעם טפל פאר און עי-
ספָן —

אבער בשעת עס רעדט זיך וועגן
קדשי קדשים, דער קדשי קדשים
פונג יעדער אידנונג נשמה, דארטונג דארטונג

האט געזאגט^ט : אן נאר אונגעראע
 גופים זינען איבערגעגעבן אל גלוט
 ושבוד מלכיות, אבער אונגעראע נש-
 מות האט מען אין גלוט ניט פאר-
 טריין און אין שעבוד מלכיות ניט
 איבערגעגעבן. —

אין דעם רוחניות' דיקון בית המקדש וואס געפיגט זיך בי יעדער אידן, זיינען אויך פאראן די אלע זמנים פון יאר. און בשעת עס קומט יום כיפור, דארף יעדער איד, וואס ער אין דער כהן גדול אין זיין בית המקדש, טאן אליען אלע עבודות און ניט פאראלאון זיך אויף און אונדערן. און אין דעם וואס ער דארף טאן, זיינען פאראן צוויי טילן: די עבדות איל קדשי קדשים ב傍די לבן און די איבעריקע עבודות ב傍די זהב.

יג. דער טעם וויאס די כהנים בעי
בוזתם האבן געדארפט אנטאנן בגדים
לכבוד ולתפארת — וכנג"ל וויאס יומ
כיפור האט געדארפט זיין די עבודה
בבגדי זהב, אויסעדר אין קדשי קדי-
שים — שרייבט דער רמב"ם,³
ויל אין קדושה דארף מען נוצן
די שענטשטע און בענטשטע זאכן. גאלד
פארנעט אן וויכטיק ארט און עס
מאכט אן איינדרוק אויפן מענטשן,
דארף זיין די עבודה אין בית המק-
dash, בפרט ביום כיפור, בבגדי זהב.
אייז דאך לויט דעתם ניט פארשטיין-
דייך, פארוואס דוקא אין קדשי קדי-
שים אייז געווען די עבודה בבגדי
לבן? אין קדשי קדשים אייז דאך
געאר הייליקער, האט דאך דארטען א

8) ג' תמו תרפ"ז. לקוטי דבריהם תרצב, א.
סה"ש תרפ"ז ע' 169.

9) מורה נבוכים חלק ג פרק מה.

מען קומט צו אים וועגן געלט וועט
ער זאגן — זאל מען גיין צו אן
אנדערן וואָרומ ער אייז אַ קדוֹש
וּתְהוֹר. ער ווִיס אָז דער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
די ישיבָה, בֵּית הַכְּנֶסֶת וּבֵית
הַמְּדֻרְשׁ דָּאָרְפַּת האָבָן זָהָב — דָּאָרְפַּת
ער געבן זָהָב.

בשעת אבער עם קומט צו קדשי קדשים, איז ער גליך מיט אלען, ער גייט ניט אָרוּם מיט בגדי מען, ער גייט ניט בגדילבו, וויסע רײַגען זהוב נאָר מיט בגדילבו, דריין פון גשמיינט ווחמראָיות. קלילדער, דריין קיין פון גשמיינט ווחמראָיות. ער וויס אָז איז קדשי קדשים האָט זיך קיין זאָד ניט געפונגען, אָפְּילוֹ דער ליחם הפנימ, וואָס ער איז הייד ליקע ברויט, איז אויך ניט געווען איז קדשי קדשים. מעיר ניט ווי דער אויבערשטער, די תורה — דער אָרוֹן אוון די לוחות — אוון דער כהן גדוֹל. טו. אוון דאס איז דער מוסר השׂי

כל פאר יעדר אידן:
די התחלת פון לעבן, די התחלת
פון עבדה און דער אָנְהוֹיב פון יאָר,
דאָרֶף זִין מיט אַ פּוֹשֶׁטֶן אָוִיסְגָּעֵז
שרידי צום אויבערשטן — העבר פון
שבל, און דערנָאָד דאָרֶף ער אלַיְן
טאָן די עבדות אַין בית המקדש,
וועָס ער אַין גאנֶץ אוֹיך אַיצְטָעֶר, אַין
רגדי זָהָב אַין אַינְן בְּגָדִי לְבָן.

און בשעת ער ווועט אָזְוִי טאָן —
וועלן בֵּין אַים גִּין גְּשִׁמּוֹת אָוּן רָוחַ
נִיּוֹת צוֹזָאמָעַן, אָזְוִי ווּי דָעַר סָדֶר
בֵּין דָעַם כָּהָן גָּדוֹל אִיז גַּעֲווֹעַן. נִיּוֹת
ער האָט פְּרִיעָר אַנְגָּעַטָּאָן דֵּי בְּגָדִי
זהָב אָוּן נַאֲכָדָעַם דֵּי בְּגָדִי לְבָן, נַאֲרָ
ער פְּלָעַגְטָ זַיִי בְּיִיטָן. פְּרִיעָר דֵּי בְּגָדִי
זהָב, דַעֲרַנָּאָר דֵּי בְּגָדִי לְבָן, דַעֲרַנָּאָר
נַאֲר אַמְּאָל דֵּי בְּגָדִי זהָב אָוּן דַעֲרַיִ
נַאֲר נַאֲר אַמְּאָל דֵּי בְּגָדִי לְבָן, אָוּן

מען זהב ניט אַרְיִינְגָּעָמָעָן. דער גביר,
— מיט אלעמען גלייך. די עבודות
פון קדשי קדשים דארף מען טאן
בבגדי לבן.

יד. און דאס איין דער ענין פון
עשרה ימי תשובה, וועלכע הויין
זיך אן מיט דעם ראש השנה/דיקון
שופר, און ענדיקון זיך מיט עבודת
כהן גדול ביום כיפור.

צום אַנְהוֹבָע עִשְׁרַת יְמִי תְּשׁוּבָה
געמט מען א שופר אוון מען בלאות
מייט אים. דער שופר איז אַהֲרֹן
פֿוֹן אַ בְּהָמָה, אויך דֵי קְולָות וּוְאָס
מען בלאות מייט אים זִינְגָּז נִיטָּקִין
„מוֹזִיקָּאַלִישָׁע טָעַנְעָרָד“ נָאָר אַיְינְפָּאָכָע
קְולָות, תְּקִיעָה שְׁבָרִים אוון תְּרוּעָה.
בְּשַׁעַת אַיְד שְׁטָעַלְתָּן זִיךְרָה פָּאָר
דָּעַם אַיְיבָּעֶרֶשְׁטָן זִינְגָּז נִיטָּקִין
חַמּוֹת. זִין פָּאָרְבּוֹנְד מִיטָּן אַיְיָ
בְּעֶרֶשְׁטָן אַיְזָה מִיט אַפְּשָׁוְתִּין הָאָרֶצִּיקָן
אוֹסְגָּעָשְׁרִי. עָר שְׁרִיְתָה אָוִיס פֿוֹן זִין
טִיפְּן הָאָרֶצָן, פְּנִימִוֹת הַלְּבָן, אָז עָר
אַיְזָה דָעַם אַיְיבָּעֶרֶשְׁטָנס אַקְיָנד אוון
דָעַר אַיְיבָּעֶרֶשְׁטָעָר אַיְזָה זִין פָּאָטָעָר,
בעט עָר, אָז דָעַר טָאטָע זָאל אָים
וְעָרָוּ אַשְׁנָה טּוּבָה וּמְתוּקָה.

הען עזבון פון עשרת ימי תשובה
דער סיום פון עשרת ימי תשובה
אייז די עבודה פון כהן גדול אין
די אויבנדער מאנטע צוויי טילין. ד. ה.
או ער וויס און באשליסט צו די
נען דעם אויבערשטן סיי מיט בגדי
זהב, סיי מיט בגדי לבן.

בנוגע די זאכן וואס זייןגען אווי
סערן קדשי קדשים, וויס ער, איז
וויבאלד דער אויבערשטער האט אים
געגעבן געלט און א אידישע נשמה,
טאר ער ניט באהאלטן זיך איז בגדי^{לען}
לבן, רײינע קלידער, וואס יעדער זאך
איין אויף זייז א פלאק, און בשעה

ריינע קלידער, אַ רײַנע אויסגעלייַי-
טערטער הארץ אונַ אַ רײַנע אויס-
געלייטערטער קאָפּ.

אוֹן דאס האָט יעדער אַיד נאָך
דער טבילה ערְבִּיב יומַ כִּיפּוֹרָה, אַ טבִּי-
לה, וואָס שווענקט אָפּ דִּי נִיט גוֹטוּ
אוֹן נִיט פָּאַסְיָקָע זָאָן.

ית. אָזֶוי ווי דער כהֵן גדוֹל, נאָך
דער גאנצער עבודה פֿוֹן בְּגָדִי זְהָבָן
אוֹן בְּגָדִי לְבָן, פְּלָעָגָט זָאָגָן אַ חֲפָלָה
קְצָרָה, אוֹן מִיטָּ דִּי פָּאָר וּוּעָרְטָעָר
פְּלָעָגָט עָר אַוְיסְבָּעָטָן אַ גּוֹטָן יָאָר
פָּאָר זִיךְ, פָּאָר זִיךְ שְׁבָט, אוֹן פָּאָר
אַלְעָ אַידָּן אַינְ דָּעָר גָּאנְצָעָר וּוּעָלָט,
אוֹיךְ אַינְ גְּשָׁמִוֹת.

אָזֶוי אוֹיךְ יעדער אַיד, בשעת ערְבִּיב
טּוֹט דִּי עֲבוֹדָה אַין דָּעָם קְדָשִׁי קְדָשִׁי
שִׁים וואָס בְּיִ אִים אַינְוּוֹיְנִיקָן, אוֹן
מִיט אַ פָּאָר גַּעַצְיָילָטָע וּוּעָרְטָעָר אַין
גַּעַצְיָילָטָע מַאֲמַעַטָּן, בְּרַעֲנָגָט עָר גְּלִיקָן
אוֹיף אַלְעָ טָעָג פֿוֹן אַ גָּאנְץ יָאָר.

אוֹן אָזֶוי ווי דִּי תְּפָלָה פֿוֹן כהֵן
גְּדוֹלָן אַיְזָן גַּעַוּעַן פָּאָר אַלְעָ אַידָּן,
אָזֶוי אוֹיךְ דִּי תְּפָלָה פֿוֹן יעדער אַידָּן
יּוֹם כִּיפּוֹרָה, וואָס עָר קְוֹמָט דָּאָךְ צָו גַּיְינָן
בְּגָדִי לְבָן מִיט אַ רְיִנְגָּעָר הארץ אַון
אַ גּוֹטוּר כּוֹנָה, טּוֹט עָר אוֹיף —
בִּיט נָאָר פָּאָר זִיךְ אוֹן זִיךְ פָּאַמִּיְּדָה
לִיעַ, נָאָר פָּאָר אַלְעָ אַידָּן, יִשְׂרָאֵל
עֲרָבִים וְהַבּוֹהָן¹²⁾, אוֹיף מַשְׁיכָן זִיךְ
אַ שְׁנָה טּוֹבָה וּמְתוֹקָה בְּרוֹחָנוֹת
וּבְגְּשָׁמִוֹת.

(משיחת ד' תשע'י חPsi'ז)

וּוִידָע אַמְּאָל — בְּגָדִי זְהָבָן. וּוַיְיָלָב
בְּיִ אַיְזָן אַיְזָן גְּשָׁמִוֹת מִיטָּ רְוחָנוֹת
נִיט אַפְּגָעָטִילָט.

טוֹן. יּוֹם כִּיפּוֹרָה דָּאָרָף אַ אַיד זִיךְ
בָּאַטְרָאָכָטָן אַונְ צָוְגָרִיָּטָן זִיךְ אַרְיִינְ-
צָוְגִּין אַיְן קְדָשִׁים וואָס בְּיִ
אִים אַינְעוֹרְיִינִיקָן.

וואָס אַיְזָן דָּעָר מִין פֿוֹן קְדָשִׁים
הַקְדָשִׁים?

אַיְן קְדָשִׁי הַקְדָשִׁים פֿוֹן בֵּית המִקְדָשָׁה,
דָשָׁה, האָט זִיךְ גַּעַפְוָנָעָן מַעַר נִיט ווי
דָעָר אַרְוֹן אַלְיִין, אוֹן אַיְן דָעָם אַרְוֹן
הַאָבָן זִיךְ גַּעַפְוָנָעָן דִי לְוחָות. דָאס
הַיִיסְטָן:

קְדָשִׁי הַקְדָשִׁים דָאס אַיְזָן דָעָר אַרְטָן
פֿוֹן לְוחָות — תּוֹרָה אַיְן אַונְ אַוְפָן
פֿוֹן חֲקִיקָה — אַיְנְגָעְקָרִיצָטָע תּוֹרָה.
דָאס אַיְזָן אוֹיךְ דָעָר מִין פֿוֹן קְדָשִׁים
הַקְדָשִׁים, וואָס גַּעַפְינְטָן זִיךְ בְּיִ יעָ-
דָעָר אַידָּן אַינְעוֹרְיִינִיקָן.
דָעָר פָּאַרְבּוֹנְדָן פֿוֹן אַ אַיְזָן מִיטָּ
תוֹרָה, תּוֹרָת חַיִים, אַיְזָן אַ פָּאַרְבּוֹנְדָן
אַיְזָן אַוְפָן פֿוֹן חֲקִיקָה¹³⁾.

יז. אַזְעַס קְוֹמָט יוֹם כִּיפּוֹרִים אַונְ
אַ אַיד דָאָרָף אַרְיִינְגִּין אַיְן קְדָשִׁים
הַקְדָשִׁים, וּוּעָרְטָבִּי אִים אַ שָּׁאָלָה:
וּוְיִקְעַן אַיד אַרְיִינְגִּין אַיְן קְדָשִׁים,
קְדָשִׁים, בשעת אַזְעַס בֵּין אַיְגָגָאנְצָן
„נִיט פָּאַרְפּוֹצָט”?

אוֹיף דָעָם עַגְטְפָעָרטָן מַעַן:
אוֹיף אַרְיִינְצָוְגִּין אַיְן קְדָשִׁי קְדָשִׁי
שִׁים פָּאַדְעָרָן זִיךְ נִיט קִין בְּגָדִי
זְהָבָן, קִין פָּאַרְפּוֹצָוּנְגָעָן, קִין קָאָ-
לִירָן. עַס פָּאַדְעָרָן זִיךְ אַבְעָר וּוַיְיָסָע

12) שבאות לט', א. סנהדרין כת. ב.

13) לקוטי תורה ויקרא מה, א.

ובהקדמים דבר חידוש בנווגע לעבודת יההכ"פ, שאף שבדרך כלל עבודה בשמאלי פסולה²³⁷, אבל ישנו יוצא מן הכלל – בעבודת הקטורת דיווהכ"פ בעת הכנסתה לפני ולפנים, לקדש הקדשים – שלא זו בלבד שהותרה עבודה בשמאלי, אלא מלכתהיליה נקבע שהעבודה צריכה להיות בשמאלי דוקא:

בעבודת הקטורת יש שני עניינים: (א) המחתה עם הגחלים, (ב) כף הקטורת. ומובן, שהגחלים הם הטפל, ואילו העיקר היא הקטורת.

וסדר העבודה הוא – כדאיתא במשנה²³⁸: "נטל את המחתה בימינו, ואת הכף בשמאלו". ופריך בגמרא: "יציבא באורעה וגירודא בשמי שמייא"? ! ומשני, "זו מרובה (וכבדה ליקח, צריכה ימיין²³⁹) וזוז מועatta" (מן כובד המחתה אינו יכול לשובלה בשמאלו עד הארון, לפיכך נוטל המחתה בימינו וכף הקטורת בשמאלו²⁴⁰).

והגע עצמן:

מדובר אודות כהן גדול – עליו נאמר²⁴¹ "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים", נוסף לכך ש"זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש"²⁴²; אודות יום הכהנים – יום המקודש מכל השנה, קדש הקדשים בעניין הזמן; ואודות הכנסתה לקדש הקדשים במקומות, לפני ולפנים, ובקדש הקדשים גופא – בנווגע לעבודת הקטורת, שהיא העבודה הכי נעלית דיווהכ"פ, שכן נקראת בגמרא בשם "יציבא".

ודוקא שם – נוטל כף הקטורת בשמאלו, ודוקא באופן זה נכנס לקדש הקדשים!

וכל זה למה – לא מצד הנשמה, שכן, "covod ha-machta" אינו נוגע לנשמה; מצד הנשמה – הרי אדרבה: הנשמה חפייה בקטורת, שהיא העיקר, יותר מאשר בגחלים, שאינם אלא הטפל; אלא מי, זהו דבר קשה עבור הגוף ובשר הגוף של הכהן ג', וכיון שהעבודה צריכה להיעשות בידי הגשמיות שצרכן לבירה ולזככה ("אייבער-ארבעטען"), בידי גשמיities כזו שיכول להיות בה חלישות ("יד כהה") – לא חלישות ברוחניות, אלא חלישות מצד הבשר הגשמי, שכן מחלוקת את העבודה באופן זהה שהקטורת הייתה העיקר תהי' בשמאלו.

(241) רמב"ם הל' בית המקדש פ"ה ה"ח.
הלו' כל' המקדש רפ"ד.

(242) רמב"ם שם רפ"ג.

(237) רמב"ם הל' בעבודת יההכ"פ ה"ח.
יומא מז, א.

(238) פרש"י שם.

(239) רמב"ם הל' בעבודת יההכ"פ רפ"ד.

וזהו רצונו של הקב"ה — שבעת הכנסת של קדש הקדשים בנפש בקדש הקדשים שבזמן לkadש הקדשים שבמקום, תה"י מודגשת מעלה השמאלי — יצח"ר שנחפץ לטוב, "טוב מאד"²⁴¹, שזוהי מעלה בעלי תשובה (ולא המעלה דימין שהיא מעלה הצדיקים), וב敖פן כזה דוקא נכנסים לkadש הקדשים, ופועלים הענין ד"סלחתி כדברך"²⁴², "מה הראשוניים ברצון אף האחרוניים ברצון"²⁴⁴, ואדרבה, שנעשה מרוצה יותר מכמו שהי' לפנ'ז.

מו. ויתירה מזה — בימי הפורים:

שםו של היורט אינו "גורלות", אלא "פורים", "על שם הפור" — בלשון של גויים, ולא סתם גויים, אלא כמו המן, שנקרא "צורר היהודים"²⁴⁵, שלא כביווככ"פ שאין בו עניין של "פור", כי אם "גורלות". והיינו לפि שהתשובה דיווככ"פ היא בקדש גופא, עד "לאתבא צדיקיא בתויבתא"²⁴⁶; אבל לאחרי כן, משחרב ביהמ"ק, נעשה עניין התשובה לא רק באופן של דקות וזיכוך, כמו ש²⁴⁷ "זהרו תשוב אל האלקים אשר נתנה", אלא תשובה פשוטה — על חטאיהם, ועד גם על הפשעים, אלו המרדים¹⁰¹, הינו, שמורד ברובונו¹⁶⁸... ויתירה מזה: יודע²⁴⁸ את רובנו ומכוין לו...

כאן לא מדובר אודות שמאלו של כהן גדול; מדובר אודות יהודי פשוט, ועד שאfillו גרים בכלל, וגם עבדים משוחררים בכלל, ועד שיש דעתה בפוסקים שאfillו עבדים שאינם משוחררים חייבם בעניני הפורים.²⁴⁹
ואעפ"כ, פועל היהודי ע"י מסירת נפשו... — "וננהפוך הוא", "מאבל" (שגורוע יותר מミתה רח"ל) "ליום טוב"²⁵⁰, שהוא נעה יותר מימות החול, ולא עוד אלא שבונגע לעניינים של שמאל, כמו לבושים, הנה לבושי יו"ט צרייכים להיות נאים יותר מלבושים שבת (כמבואר בפוסקים²⁵¹), וביו"ט ישנו החיוב דשמהה בבשור ובין²⁵²,
ועיל"ז נעשה הענין ד"פורים", שיש בו חידוש גם לגבי יהוככ"פ —

(248) לשון חז"ל — תורכ ופרש"י בחוקותי כו, יד. ועוד.
(249) ראה שיחת פורים תש"ט סס"ב.
(250) ראה זה ג' קנג, ב. לקו"ת דרושי ואילך (טור מ' חכ"ה ס"ע 152 ואילך). ושות'ג.
(251) קהילת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ הארץ. פסחים קט, א. שו"ע אדה"ז שם.
(252) ומכ"מ.

(243) שלח יד, כ.
(244) פרש"י תשא לג, יא. ועוד.
(245) אסתר ג, יו"ד. ועוד.
(246) ראה קהילת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ הארץ. ראה שווי"ע אדה"ז או"ח סתקכ"ט ס"ג.
(247) קהילת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ הארץ. ושות'ג.

מרקבים שבאים פרים כנגד שבאים אומות העולם, משא"כ בשמע"ץ מקריבים פר אחד כנגד ישראל ("יהיו לך לבודך ואין לזרים אתך"²¹). ועד"ז יוסף (כנגד שמע"ץ) — מלבד היותו המשך ועיקר עניינו של יעקב, גדלה מעלהו יותר ממעלת יעקב (ושאר האבות והשבטים כמובא בדרושי חסידות²² טעם החילוק שבין עובdot האבות והשבטים לעובdot יוסף, שהאבות והשבטים היו רועי צאן, באופן של התבודדות מענייני העולם, שלא יבלבולם לעובdot ה', משא"כ יוסף, שגם בהיותו "מושל בכל ארץ מצרים"²³, ובמעמד ומצו ד"ז בואה הביתה לעשות מלאכתו"²⁴, הי' בתחלת הדבקות באלקות — לפי יוסף הי' למעלה מהעולם למגמי, ולכנן לא היו ענייני העולם מבלבלים אותו מעובdot ה' להיותם באופן של העדר תפיסת מקום כלל (עד ובדוגמת פר אחד דישראל בשמע"ץ שלמעלה משייכות לשבעים פרים דואה"ע בשבעת ימי הסוכות).

ומטעם זה נונש יוסף על עשיית כל בדרך הטבע כשבקש משר המשקים "וועשית נא עמדי חסד והזכירני אל פרעה גוי"²⁵, משא"כ יעקב שעשה כו"כ פעולות כדי להנצל בדרך הטבע — כיוון יוסף הוא למעלה מהעולם למגמי, ואין העולם תופס מקום אצלו כלל.

ה. ובדוגמת החילוק שבין יוסף להאבות הוא החילוק שבין כ"ק מוא"ח אדמור"ר לרבותינו נשיאנו שלפנ"ז:

הרביים הקודמים חיו ופעלו בעירות קטנות, כמו: לייזנא, ליידי, ליאוואויטש²⁶ — באופן של התבודדות מהעולם.

משא"כ כ"ק מוא"ח אדמור"ר — מתחלת נשיאותו הי' במוסקבא, ואח"כ בפטרבורג (כפי שנקרה אז לענינגראד), ולאח"ז (בצאתו מהמדינה ההיא) בריגא²⁷, ולאח"ז (בבאו למדינה זו) בניו יורק, שאין לנו "המונה של עיר" טוב (או גרווע...). ובכל מקומות אלו הייתה עובdotו עד ובדוגמת עובdot יוסף הצדיק בהיותו מושל בכל ארץ מצרים. וכח זה הנחיל הרבי לנו — שככל מקום שבו נמצאים, אפילו ב"מצרים", וב"מצרים" בכלל התוקף ("אין דעת גראעתן מצרים"), הרי, לא

(26) וגם בראשטוב (עיר גודלה) — הי' זה

(21) משלוי ה, יז.

(22) ראה תור"ח וייחי קב, ב ואילך. ד"ה בפועל של התבודדות מהעיר.

(27) וגם אטוואצק (שדר בה משך זמן) ולא זכר תרע"ז, תפ"ח. ועוד.

— אף שאינה עיר גודלה, אינה גם כפר קטן (מקום ממווצע).

(23) ויגש מה, כו.

(24) וישב לט, יא.

(25) שם מ, יד.

זו בלבד שלא מתפעלים כלל מהתווך למצרים, אלא אדרבה, שעוסקים שם בהפצת התורה.

ו. עניין זה נוגע גם לסדר העבודה:

יכול מישחו לחשוב שעבודתו צריכה להיות בסדר מסודר: לכל בראש — לחשוב על עצמו, על בני ביתו, ואח"כ על אחרים. ובלשון הכתוב²⁸ "וכפר בעדו ובعد ביתו (ואה"כ) ובعد כל קהל ישראל".

ומعנה זה — שהסדר ד"ווכפר בעדו ובعد ביתו (ואה"כ) ובعد כל קהל ישראל" שייך לעבודת כהן גדול ביוהכ"פ בבית המקדש, משא"כ שנמצאים למצרים, בזמן הгалות, במעמד ומצוב של חושך, אי-אפשר לעשות חשבונות בנוגע לסדר העבודה, שתחילתה תהיה העבודה עם עצמו ובני ביתו ואח"כ עם אחרים, אלא צריכים לעשות כל מה שיכולים תיכף ומיד, ללא סדרים ולא חשבונות.

וכשם שאין לעשות חשבונות בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעובדה עם הזולות, כמו כן אין לעשות חשבונות בעובדה עם הזולות עד הסדר הרגיל מן הקל אל הכבד, לפועל תחילת דבר קל, ואח"כ דבר כבד יותר, אלא יש לעשות כל מה שיכולים לעשות, ללא סדר ולא חשבונות.

ולדוגמא: גם כשדברים עם יהודי שלא יודעים בדיק מעמדו ומצו בנהנת תפילין — צריכים לדבר עמו בנוגע ללימוד פרק תניא קודם התפלה! ...

— בኒקאליב הי' היהודי משכיל שאהב ללימוד חסידות, והי' נהג ללימוד לקוטיתורה בערב שבת, וכשהחשים הי' עושה מה שעושים בלילה של ימות החול...

לכארה יש מקום לתמייה: היכן? ! כשהאני יודע מעמדו ומצו בשמיירת שבת — דבר עמו אודות לימוד תניא? ! ...

ומענה זה — שנמצאים אנו בזמן של שריפה רחל, ובזמן של שריפה לא עושים חשבונות, ולא מתנהגים ע"פ סדר מסודר, חוטפים ומצילים כל מה שיכולים להציל!

ז. ועוד ועיקר:

נמצאים אנו במעמד ומצו ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"²⁹, "משיח

(28) אחרי טז, יז. וראה זהר ח"א צד, (29) שה"ש ב, ט. וראה שהש"ר שם, ח.

סע"ב. ח"ב קפב, סע"ב. וראה למן סי"ח. וש"ג.

שטייט שווין הינטערן וואנט", ויתירה מזה — כפטגטס כ"ק מו"ח אדמור"ר³⁰ — שהקב"ה הצית את כתלי הגלות ("דער אויבערשטער האט אָנגעטעןַדְן די גלוֹת וווענט"), ובמילא צריכה להיות הייצהה מן הגלות, באופן של בריחה ("אנטלויפֿן פֿונְ גלוֹת"), כפי שבוחרים מפני שריפה, שאז מתגלים כחות הנעלמים שבנפש, ובאופן שפועלים גם על הגוף!³¹!

יציאת מצרים הייתה באופן של חפזון — "כִּי בְּחִפּוֹזֵן יִצְאֶת מִארְצָם"³². ואם מצרים היו צריכים לצאת בחפזון, מגלות זה האחרון. שהוא קשה וארוך הרבה יותר, על אחת כמה וכמה צריכים לצאת בחפזון. וכיון שצריכים לצאת ולברוח מהגלות בחפזון — אי אפשר לעשות חשבנות, לא בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעובדה עם הזולת, ולא בנוגע לסדר של קידימה ואיחור בעובדה עם הזולת. יש לברוח מהgalות עם כל מה שיכולים להציג.

וע"י העבודה באופן של חפזון באים להגואלה העתידה, עלי'
נאמר³³ "כִּי לֹא בְּחִפּוֹזֵן תֵצֵא וּבְמִנוּסָה לֹא תַלְכִּין".

* * *

ח. כ"ק מו"ח אדמור"ר סיפר לי שפעם בשבת שלabhängig פסח קרא לו אביו כ"ק אדמור"ר (מהורש"ב) נ"ע, וזכה עליו להוציא גمرا מש"ס ווילנא וללמוד מהתוכה פרקי אבות³⁴ — מתאים להמנגה ללימוד פרקי אבות בשבתו שבין פסח לעצרת.³⁵

— ולהעיר, שכפי הנראה, hei כ"ק מו"ח אדמור"ר נהוג ללימוד פרקי אבות (לא רק בשבתו שבין פסח לעצרת, אלא גם) בכל שבתו הקיז³⁶,

[בדרכן כלל נהוג אצל חסידים ללימוד פרקי אבות רק בשבתו שבין פסח לעצרת. — (כ"ק אדמור"ר שליט"א חיך ואמר:) בקוצר רוח היה ממתינים עד לשיום אמרת פרקי אבות, כדי לחזור המאמר חסידות

(33) ישעי נב, יב.

(34) תומם — רשימת היוםן ע' שפא מש"ק ר"ח אייר, תרצ"ה). וראה גם שיחת ש"פ אחורי, מבה"ח אייר דاشתקד ס"ז (תז"מ ח"ג ע' 62).

(35) ראה גם ביאורים לפרק אבות (קה"ת, תשנ"ו) בთחלתו. ושם.

(36) ראה גם תומם — רשימת היוםן ע' ועוד. ושם.

(30) אג"ק שלו ח"ו ע' שבע (נעתק ב"היום יום" בתחלהו).

(31) וכהסיפור שאירע בעת השရיפה בלויוואויטש, שא' דחק עצמו במקום צר ביותר, שלאחר זו היה קשה להוציאו ממש (ראה סה"מ טרפ"ז ע' קסה. אג"ק אדמור"ר מוהרי"ץ ח"ד ע' ריא. לקו"ש ח"ב ע' 431. ועוד).

(32) פ' ראה טז, ג.

הגודלים, משליכים בתורת החב"ד ועובדיה ה' ובבעלי
לב רחב וזה מתבסא ומשתקף בניגוניהם.

ניגון ע-צז

ניגונים לשבת ויום טוב.

ניגונים חבדיים, המושרים חמיד בפי חסידי
חכ"ד. רובם כוללים מלאים רגש וספוגים מהתבוננות
המוח והפעלות הלב, ולאשר לא נודע לנו בבירור
מי ה"י" מחברם. קריאנות סחתם בשם "ניגון לשבת
טשוג, עיר באוקריינה הייתה מפורסמת עם הסידי"
יום טוב".

שער ב.

ניגוני תפלה לימים נוראים (צ"ז-צ"ט)
סקארבאווע ניגונים.

כאן נרשמו איזה ניגונים - סкарבאווע מתחפות
ימהין כפי שהיו מושרים בילובאויטש.

קטע משיחת ליל ששי' תורה"ן.

נוסח הניגונים הקבועים אצל כלל ישראל —
הנק' סкарבאווע — סידר מהה"ל מפרקаг. בזמנו
הי' עת צרה לישראל וביקש מהה"ל שיגלו לו
משמעות ניגונים לתפלה, אשר בויה יכולו כלל ישראל
לעורר רוחמים העליונים ואו סידר הניגונים האלה.
הוד כי אדמור"ר הרה"ק צמה צדק אמר, שהניגונים
שסידר מהה"ל מפרקאג הם משירי הלויים שבמקdash,
ולכן היו הצדיקים מקפידים מאד על החזונים האלה,
שהיו מוסיפים משליהם בהניגונים קבועים.

קטע משיחת ליל ש"ק חזוןensis תש"ד.
בימים יידען הוד כי אדמור"ר הרה"ק מורה"ש
אייז געווען א חונן ר' איסר, ער אייז געווען א איש
המעלה, ר' איסר חונן פלעגט האבען א באזונדער
נוסח אין די חפלות ימה"נ אוון בעיקר אין די תפלה
עבודה" ביהוכ"פ. ווען ער האט אונגעוואיבען די
עבדה זאט ער געגעבען א געשריי: "אתה", — ולא
בדרכ' החננים שמתחלים בקריה "אתה כוננת". —
בא כורעים פון די פסקא "והכהנים" האט ער גע'
האט א תנוועה-ניגון וואס אייז געווען מקובל, או
אוזי האט מען געוונגען איין ביימ"ק. ווען איסר דער
חונן פלעגט זינגען בא כורעים אייז ניט געווען איינער,
וואס זאל ניט מורייד דמעות זיין.

קטע משיחת ליל ש"ק האזינו ייג' תשרי תש"ה.
נמשך הדיבור עד החזונים שהיו בילובאויטש,
ואמר כי אדמור"ר שליט"א:
ר' איסר חונן ה"י עוד בחיי הוד כי אדמור"ר

בער עס זינגען, אלס דעם דרייטען ניגון, וואס פאר
חסידות.

ניגון סג.

"זשעניבנער הארץ".

עיר ושבUMBINNAR היהתה מעולם מלאה חסידים אנשי
חכ"ד, משליכים ועובדים ה'. גם הניגונים שהחברו
— או ניגנו — נמחלקו לב' סוגים: ניגונים מוחים,
— "מוח ניגונים" — וניגונים לבבים, — "הארץ
ניגונים" — ועל שם זה נקרא הניגון הראשון "ושע"
בינער קאף, ככלומר ניגון ש מביע מחשבה והחבור
גנות המוח של "המשיכ" אלקי — ובפרט לפי
המסורת של ר' מיכאל דזאראקין המובא לעיל —
והשני "זשעניבנער הארץ", לחיותו יותר ביטוי הלב
של "עובד" ה'.

אוצר החכמה

ניגון סג.

"דער פלאפל"

ניגון בן חמץ בבorth, אשר מהלך שלו
תנוועתיו מבבא לבבא הוא עד קושי' ותירוץ. מה
שבבא הקודמת טובעת, דורשת ותמהה — הbab
שאחרי' מצדקה, משתקת ומישבת, והבבות מטפסות
ועלות, סותרות ובוננות, מפרקות ומקשות, מתרכזות
ומיישבות בדוגמת הפלפול התלמודי, וע"ש זה נקרא
"דער פלאפל".

ניגון סה, סו, פז.

ניגון לר' שלום זאדריטאנאגו, שייב מניקאלאייעו.
ר' שלום, א' מהאחים החסידיים והתמיימים
למשפחת הארייטאנאגו מניקאלאייעו, חיבר הרבה
ניגונים חבדיים, המעדרים חשבון הנפש וכיסופי
הגשמה להתרומות לחיים רוחניים.

ניגון סה.

ניגון לר' יודיל מלעפין.

הניגון הזה מסר לספרנו החסיד ר' דובער תאס-
קינד, שקיבלו מהתמים ר' יודיל בישיבת תוכית
בלובאויטש, שהי' נקרא בשם: " יודיל לאפיצער".

ניגון סט.

"דער קראטונגנטשונגער ניגון"

הניגון זהה הביאו לילובאויטש חסידי עיר
קרעטונגנטשוג ועל שם זה נקרא "דער קראטונגנטשוג"
גער ניגון, אבל מקורו הוא מניקאלאייעו. קראטונג-

ניגון צט.

והכהנים.

הניגון — «סקארבאווע» — ל«והכהנים». שבתפלת עבודה ביוהכט' במקום שכורעים, כפי שמנגנים אותו ב„ליובאואיטש”.

שער ג.

ניגוני התועדות חזידים (ק—קל)
הנק „פארברענגןענס”.

נושא הדיבורים, בעת מסבות והתועדות החסידים הנק „חסידיישער פארברענגןען”, הוא בענייני חשבון הנפש, התעוררות לקביעות עתים לתורה, עבודת התפלה ותקון המדות לפי רוח החסידות. זקני החסידיים מספרים סיפורים תומכניים מהרבנים הק' והזרורים על דבריהם ופטגמיהם, שצרכיכם לימוד והוראה למעשה. חלק גדול בתהמודות כזו לוקחים הניגונים, הפותחים שער להתעוררות הלב והתפעלות הנפש. בעת התועדות בוחרים בעיקר בניגונים רציניים ולביבים, החורשים את תלמי הלב ומגלים את עמקי הנשמה וכיוספי לאור האלקי.

ניגון ק.

אך לאקיים דמי נפשי.

תנועות הניגון זהה משמשות כein גשר, המעביר את האדם מגשמיותו וחילונותו לאוירה מעולה וסביבה של קדושה. מבבא לבבא מתגבר הרגש, שמספריר הכהן והגלידה ומתחם הנשמה בגעוגעים של מעלה. הניגון הזה מצא חן מיוחד לפני ק' אדרוייר שליט'א ושרים אותו עפ"י רוב בתחלת כל התועדות ביוט' ויוםי דפגרא.

ניגון קא.

צמאה לך נפשי.

ניגון חבד'י ישן מחשידים הראשונים שבתקופת החב"ד. חציו הראשון מושר בתיבות הפסוק צמאה גור, וחציו השני בתיבות שפת רוסית, אשר תוכנן: תביעה להיזה"ר ונפש הבהמית, ומכנה אותם בשם בן כפר שומה שנגע ליוםא דשוקא — „יאיריך” — בהעיר הגודלה, ואינו קונה ואין מוכר, רק עוזה מריבה (בין ישראל להקב"ה). הניגון הזה כולם אומר שירה וגעוגעים.

ניגון קב.

חשב אונוש עד דכא.

ניגון חבד'י ישן המעודד לחשובה.

מהור"ש, אחורי הי' החזון ר' ראוון ואראבייציך, ואח"כ החזון ר' ייחיאל האלפערין. החזון ר' איסר הי' מתפלל ה„עבדה” דיווהכט בענימה ובדבקות ובעת שהי' אומר „והכהנים” היו דמעות וטיפות זעה נולות מעל פניו. הود כ"ק אומו"ר מהר"ש הי' מתפלל ביווהכט בחדרו הסמוך לביהמ"ד, אמן בעת שהחזון אמר „והכהנים” נכנס לבייהם"ד ועור בהניגון „סקאר" באווע" הידע.

הוד כ"ק אומו"ר הרה"ק² בעת אמרו חפלת „עבדה” היו דמעות נושאות מעינוי על הרצתה והיו שומעים ממנו כל תיבת ביהמ"ד בעז עוזו להחzon באמרית „והכהנים”. פעם אמר תיבת „מפורש" בפ"ע ופ"א „מפורש יוצא" ביחד — היינו החילוק בההפק, אין דעם אפשטעל. — ר' ייחיאל האלפערין החזון, הי' שנים רבות חזון בעיר מאסקואה. בשנת תרמ"ד נסע הוד כ"ק אומו"ר הרה"ק³ למאסקואה ור' ייחיאל שימש אותו ואו למד הוד כ"ק אומו"ר הרה"ק לר'yi את נוסח הנגינה המקובל בתפלת ימה"נ: „עלינו”, „והכהנים”, „אתה כוננת”, „סלח לנו”, „כני אנו עמך”, התפקיד — דעם אפשטעל — באמרית „וכך הי' מונה אחת" וכו'.

קטע משיחות יום ש"ק חזומם הש"ז. דער אלטער רב' האט אויסגעלערענט דעם פערטר רב"ש⁴, ווען ער אייז נאץ געווען אַיגנד פון זיבענידאכט יאָהָר אַלְעָתָןְעֹותָןְ וּנְגִינְגִּים פָּוּןְ דֵּי נוֹסְחָאֵי הַתְּפָלָה, וּוֹאָסְ מְרוּפֶּטֶן „סקארבאווע”. אָוּןְ שְׁטַעַנְדִּיגֶּגֶת זִיךְרָןְ דַּעֲרָ פְּעַטְעָרָרְ רב"ש מְצֻטָּרָ גַּעַןְ וּוֹעֵן, וּוֹאָסְ ערְּ הַאָטְ פְּאַרְגָּעַסְעָןְ אַיְזָנְעָהְ אַיְזָנְתָּלְלָה יְמִיְּ הַנוֹּרָאִים, וּוֹאָסְ דַּעֲרָ אַלְטָעָרָרְ רב' האט גַּעַןְ לְעַרְעָנְטָןְ, וּוֹאָסְ האָטְ גַּעַשְׁטָאָמָטְ פָּוּןְ שִׁידְ הַלוּיְם בְּמַקְדֵּשָׁן.

ניגון צ.

ידעתי הי' כי צדקה משפטיך.

המנagger בליובאואיטש, שהחזון אומר בקול רם הפסוקים ידעתני וגוי, אחר אמרית תפלה „הנני" וקודם הקדיש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה ויוהכט. החזון ר' ייחיאל האלפערין — ראה אדוותה בהקדמה לשער זה — הי' מנגן הפסוקים האלה בניגון הזה.

ניגון צח.

ניגון קודם קדיש מוסף לימים נוראים.

הניגון לקדיש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה ויוהכט, כפי שמנגנים אותו ב„ליובאואיטש”, מיסודה של החזון ר' ייחיאל האלפערין.

יש טובלים הרבה פעמים (בעריווהכ"פ). פעם א"ל אדנ"ע ע"ז: אל הצדך הרבה, א... צופיל דארפַן ניט זיין.

כל התפלות דר"ה ויווהכ"פ בעמידה בל"ג. ובהתרת נדרים ער"ה כיונו ביהود ע"ז. אדנ"ע הי' מפרט זה מיט די קליעינע וערטערלאך. אבל חפץ שתהי' עדת המתירים ברוחק קצת כדי שלא ישמעו.

הכרייעות כשהייתי בריא: בתחלה על צפורי גודלי ידי ורגלי אח"כ על צפורי גודלי ידי ורגלי ובלוי נגוע לרצפה במצח. אם א"א טוב יותר להשען במצח על האגרוף. בכלל, ע"פ קבלה, צ"ל הפסק בין המצח והרצפה: הטלית, האגרוף...

רנ"א זכורני שאדנ"ע עמד כלليل יוהכ"פ אצל ארון הקודש. נשען על ידו. ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במווץיווהכ"פ הי' פארברריינגען עד הבוקר. משם הלכו לטבול. אמר דא"ח המשך לתקעו רנ"א. ורידי': והכהנים והעם וכוכו כשהיו שומעים. אם היו שומעים. שלא הכל שמעו. און דער דערהער איז דא איצט אויך. ונופלים ע"פ. מען פאלט בא זיך אַראָפּ ואס מַהְאָט אָפּ פְּנִים. הי' עד שיחה. המסובים נכנסים לתוך דבריו, מшибים עליהם. רק די עלטערע האבען געהאט דרך ארץ. רוז"א לא הי' נוכח.

קרה שאדנ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש. מניח המחוור בתוכו. קרה שהוא כרע והצبور כבר אמר הסליקות.

עד רנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' פארברריינגען במווץיווהכ"פ. בכלל מרנ"ד נשתנה בכמה עניינים.

מזכיר בשנים הראשונות: קוונטרס הצדקה, ההשכלה, התפלה (ולא זהו מתר"ס) העבודה. ולא ראייתם.
היא זמן איז ער האט געברענט.

רכ"ה. סוכות

נ"ב. בשעת נ"כ כשאומרים תיבת יברך המתברך ראשו במאצע. ד' — מיסב לימיינו שהוא שמאל המברך. וישمرך — במאצע. יאר — לשמאלו שהוא ימין המברך. וכוכו שלום — במאצע. ע"פ קבלה. אמרת רבש"ע — בשעה שהכהנים מגננים דוקא. כשאומרים וישם וכוכו

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר:
יש טובלים הרבה פעמים (בערב יום הcliffeiros). אבל אדמו"ר נ"ע לא נהג כן⁷⁶. ופעם אמר לי אדמו"ר נ"ע על זה: אל הצדקה הרבה,
א... צופיל דארפנ ניט זיין.

כב. עוד אמר:
כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — בעמידה, אבל בלי נדר⁷⁷.
ובהתורת נדים ערב ר"ה כיינו ביהود על זה — שמנาง טוב זה לא
יהי בתורת נדר.

אדנו"ע hei מפרט עניין זה בדיור, מיט די קלינע וערטערלאך,
אבל חפי שתהי עדת המתירים בריחוק קצר, כדי שלא ישמעו.

עוד אמר:

סדר הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה⁷⁸ — כורע אני על ברכי
וסומך על צפוני גודלי ידי ורגלי, אח"כ — להשתחוואה —
מתקומם מברכי ונשאר עומד רק על צפוני גודלי ידי ורגלי, ובלי נגע
לרצפה במצח.

והוסיף: אם אי אפשר להשאר לתקומם מהברכים ולהשאר
לעמוד רק על צפוני גודלי ידיים ורגלים בלי נגע לרצפה במצח —
טוב יותר להשען במצח על האגרוף מאשר לעמוד על הברכים.
בכלל, ע"פ קבלה, צריך להיות הפסק בין המצח והרצפה:
ע"י הטלית, האגרוף...

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:
בשנת תרנ"א⁷⁹, זכרני שאדמו"ר נ"ע עמד כלليل יהכ"פ
אצל ארון הקודש, נשען על ידו, ולא נשמע ממנו כלל הגה.
אח"כ במושאי יהכ"פ — hei פארבריניגען עד הבוקר, ומשם
הלו לtbody.

(76) ראה גם סה"ש תש"ה ע' 21. "יומן" [תשרא] תרצ"א ("רשיימות חוברת ד' ע' 17).

(77) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתר"ט סט"ז.

(78) הלשון בוגותי"ק — צע"ק. וראה "יומן" הנ"ל (ע' 10), ועפ"ז פוענה כאן.

(79) ראה גם ר"ד מסעודה מושאי יהכ"פ תרפ"ט ס"א (סה"ש תרפ"ט ע' 25).

באותה התוועדות, אמר אדמו"ר נ"ע דא"ח – המשך לד"ה תקעו תרנ"א⁸⁰.

והי' גם ריד (שיחה), ובה פירש הנוסח ד"זהכהנים והעם וכו'" ב"סדר עבודה" דיווהכ"פ:

"זהכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים" – "כשהיו (כאשר היו שומעים)", היינו, אם היו שומעים, כיוון שלא הכל שמעו. אונ⁸¹ דער ערעהר – איז דא איצט אויך.

"ונופלים על פניהם" – מען פאלט בא זיך אראפ ואס מהאט א פנים.

הדבר בعينין זה הי' עד שיחה, היינו, שהמסובים נכנסים לתוך דבריו, משבים עליהם, ורק די עלטערע האבען געהאט דרך ארץ שלא להכנס לתוך דבריו כו'.

דודי רוזא (אחיו של אדמו"ר נ"ע) – לא הי' נוכח אז.

כך. עוד ספר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

קרה שאדמו"ר נ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש, היינו, שהי' מניח המזוזה בתוכו.

קרה גם שאדמו"ר נ"ע הארייך בתפלת המוסף דיווהכ"פ, כך שהוא רק כרע, והציבור כבר אמר הסליחות.

כה. עוד ספר:

עד שנת תרנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' אדמו"ר נ"ע נהג פארבריניינגען במוצאי יההכ"פ.

בכלל משנה תרנ"ד נשנה הסדר אצל אדמו"ר נ"ע בכמה עניינים⁸².

כו. עוד אמר:

מזכיר בשנים הראשונות של אדמו"ר נ"ע שכח בכמה קונטרסים:

(80) המשך – שנדפס בסה"מ תרנ"א בחלתו (עד ע' נג) – כולל ה' מאמרם. שנים מהם (והנה כי' הוא בחיי פניו המשפייע, וביאור העניין הנה אמרו רוזל אמרו לפני מלכיות) – לא תאריך, וכנראה שא' מהם הוא המאמר שנאמר במוצאי יההכ"פ.

(81) = שמיעה זו, במובנה הרוחני – ישנה גם חיים.

(82) ראה גם "יומן" הנ"ל (ע' 19): "בכלל אפשר לומר שהתחיל לנוהג נשיאותו לגמר מר"ה רנ"ד".

(ב) על כללות העניין, כתוב:

וג"ז הוא היחידי ששאל זה [הפי]: 1) דין בשווי עיו"ד. 2) עניין המובן ע"פ משנ"ת בתניא בעניין צדקה (3)

[3] במאמרתו כתוב: "וגם אני היתי מתבקש בעניין הפשט, שכ"ק אמר אז כי אין שיעיך לעוברות יعن במנ רך טעם ולא ריח ולעוברות קשה הריח, וכך שמצינו בחז"ל. אבל שם קשה הריח לדבר שאין מושגים מפני התאהה, וכך קשה לעוברות ולמניקות מפני הילד, שילד רק קשה דבר קשה כמו קשוואים. וא"כ אף שאין לו ריח ג"כ קשה לעוברות מפני הטעם אף שאין לו ריח, כן לכוארה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "וכמו ש", וכותב:

[ולעוברות קשה הריח] שזה [מצינו בחז"ל] מפורש (במשנה)

ד

[סיוון, תשכ"ח]

מענה לר' אברהם יוסף יפה (לקו"ש חכ"ג ע' 547. ס' "ה" 193):

[1] במאמרתו כתוב – בקשר לנאום שנשא – אשר נאומו הי' בלתי מסודר.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

1) נאום ברבים – מטרתו השפעה על השומעים, וכיון שהם שבעי רצון – הושגה המטרה. ובאם הנואם אינו שבע רצון – מעלה נוספת – שהצלחתו לא הביאתו לגאות וכיו"ב.

[2] במאמרתו צירף חברות מסויימת, וממון לצדקה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

2) הצריך לאשר להשלוח? (באם הן – מהותו, שמו בהה"ק, באיזה לשון?)

3) קבלת.

ענני טומאה, ויל' שזהו גם הכהן צו דער שלימות הטהרה לעיל⁶⁴, כולל דורך דעת וואס "אמור גוי ואמרת" – "להזuir גדו-לים על הקטנים".

ונוסף צו דער זהירות (להזuir) פון היפך הטהרה, האט א כהן געדארפט טאן זיין עבודה בבייהם⁶⁵ (קדושה) אָנְגַעַטָא אין די בגדי הכהנה, וועלכע זינגען געווען "לכבוד ולתפארת"⁶⁶ (שלימות בשמיות). ועפ"ז יש לבאר, פארוואס א כהן שישמש "מחוסר בגדים" איז עבודתו פסולה⁶⁷, "בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עלייהם, אין בגדים עליהם אין כהונתם עלייהם"⁶⁸ – אע"פ וואס ענינים⁶⁹ פון די בגדי הכהנה איז געווען (בעיקר) "לכבוד ולתפארת" (וואס דאס איז לאורה ניט איזו נוגע צו דער עצם עבודה)? נאר שלימות העבודה אין משכו באשטייט דערפון איז דאס זאל זיון בתכילת השלים וההידור "לכבוד ולתפארת", אויר בשמיות פשוטה – אויפן שענסטען און בכבוד'יסטען אופן בכל ביון – בשמיות העולם, מינוצט אויס פאר דער עבודה אין קדושה אלע מעגלעכ-קייטן פון עוה⁷⁰.

ובשלימות – איז דער ענין הכהונה בא דעם כהן גדול (וועלכער האט געטראגן שמונה בגדים).

ועפ"ז אויל יש לומר הטעם פארוואס

(64) כמ"ש (יחוקאל לו, כה) "וורקתי עליהם מים טהורים וטהורותם גו".

(65) תוצאה כת, ב.

(66) משנה זבחים טו, ב. רמב"ם הל' כליה המקדש פ"ז הד.

(67) גבחים ז, ב. וש"ג. רמב"ם שם. וראה בכיו' אנציקלופדי תלמודית ערך בגדי הכהנה (עי' שלג). וש"ג.

(68) ראה רמב"ן עה"פ (תзыва שם) "עשית בגדי קדש גוי לכבוד ולתפארת": שירתי נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים. ואכ"מ.

ביז מלכות שבגבורה און מdat התפארת ביז מלכות שבתפארת] – דער נצחון איבער דעם (העלם והסתור פון) גלות, ביז נצח שבנצח, און הווד שבנצח – די שינִי-קייט איז דעם נצחון, און יסוד שבנצח – דער יסוד וקייעות פון דעם נצחון, ביז מלכות שבנצח – דער נצחון פון מלכא משיחא בגאולה האמיתית והשלימה.

ח. אָנְהַוִּבָּס פ' אחרי רעדט זיך וועגן עבודה אהרן כהן גדול בקדש הקדשים – "בזאת יבוא אהרן אל הקודש גו".

א מײַן ודוגמא צו דעם מצב הגאולה איז – דער כהן גדול איז קדש הקדשים: קדש הקדשים איז דער הייליקסטער ארט איז דער וועלט. אן ארט וואו עס האט מאיר געווען אליקות בגלוי (און העלומות והסתירות). צווזאמען דערמיט איז דאס געווען א מקום גשמי בעולם הזה, און דער כהן גדול איז דארט ארייז אלס א נשמה בגוף [ניט ווי ס'אייז געווען בא נדב ואביהו, רצוא בל' שובי].

מעין זה איז געווען בא יעדער כהן, וואס צווזאמען דערמיט וואס "הכהנים הובדל... שנאמר" ויבדל אהרן להקדיש שו קדש קדשים⁷¹ (למעלה מעולם) האט ער געטאן זיין עבודה דוקא אלס נשמה בגין איז עולם, או עולם וואו ס'אייז דא או ארט אויף היפך הטהרה – און דוקא דארטן איז ער מקיים דעם ציווי (בריש פ' אמרו) "אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אמרו" – איז ער מקיים דעם ציווי (בריש פ' אליהם לנפש לא יטמא בעמיו). וואס שלוי מות ענין הטהרה ווועט זיין בגאולה האמייתית והשלימה [ומעין הכהנה לזה איז אויך דא בזמנן הגלות, איז הכהנים זינגען נזהר פון

(60) טו, ג.

(61) ראה לעיל ע' 496. ושם.

(62) דה"א בג, ג.

(63) רמב"ם הל' כליה המקדש רפ"ד – מפסחים קד, א.

עם זיין בגאולה האמיתית והשלימה⁶⁹. ובמילא האט יעדער איד א שיכות – אלס נשמה בגוף – צו דער קדושה פון קדש הקדשים (שלימות הקדשה). וכפ"ז ה- רמב"ם⁷⁰ "לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש .. אשר נדבה רוחו אותו .. ה"ז נתקדש קדש קדשים בר"ו".

וע"פ מדרש הניל, אז "בכל שעה שהוא רוצח ליבנס יכנס", ייל אז יעדער איד האט בכח (ויר ערד שטייט למטה א נשמה בגוף) צו זיין בדרגת "קדש הקדשים", ויל אזו ווועט זיין בפועל לעתיד לבוא.

יוימתק ע"פ דער סיפור אין נביים⁷¹, אז בזמנ הסבנה האט יהושבע באהאלטען יואשין (וואס ער איז געוווען מזרע הממלכה) און מניקתו "בחדר המטוות"⁷², "בעליה בית קדשי הקדשים"⁷³, "ויהי אתה בית ה' מתחבא שם שניים גו"⁷⁴. וואס דערפונ איז מובן, אז זייןדייך אין קדש הקדשים האט ער דערט געהאט אלע זייןע צרכים גשמיים: אכילה ושתיה ושינה⁷⁵. ויש לומר, וויל באמיתת הדברים איז מקומו פון יעדער איד און קדש הקדשים (ויר עס ווועט זיין בגלוּי בגאולה האמיתית והשלימה). נאר דאס איז נתגלה געווארן בעופעל – דורך דער ירידה (סכנה), ע"ז וויל דער עילוי הגאולה קומט דורך דער בעודה איז "גולה"].

ויר פארשטאנדייך אויך פון דעם ציוו
(ונתנית כח) בהתחלה פ' קדושים [די

(74) ראה בע"ט שם: ולעתיד לבוא תחזר להם כו.

(75) היל' שמיטה וובל בסופו.

(76) מלכימ-ב' יא, א ואילך. דברי הימים-ב' כב, יא ואילך.

(77) מלכימ שם, ב. דהאי שם.

(78) פרש"ז עה"פ.

(79) מלכימ שם, ג. דהאי שם, יב.

(80) ראה גם שיחת ליל ד' דחג הסוכות שנה זו.

דער כהן גדוּל דארף זיין "גדוּל מאחים .. בעושר"⁷⁶ – וויל די שלימות הקדשה פון כהן גדוּל איז פארבוונדוֹן ערערמייט איז דאס וווערט נמשך מיט שלימות בכל ביין אין גשמיות העולם (עושר).

וע"פ המבואר אין מדרש (עה"פ "בזאת יבוא אהרן")⁷⁷ "בכל שעה שהוא (הכהן גדוּל) רוץ להיכנס יכנס רק שייכנס בסדר הזה" ("בזאת") – יש לומר, איז מקום ה' אמרתי פון דעם כהן גדוּל איז איז (דרגת) קדש הקדשים, און איזו ווועט זיין בגלוּי בגאולה האמיתית והשלימה וווען עס ווועט זיין שלימות האדם והעולם וביטול כל עניינים הפכים (משא"כ לפני שעה). וואס ניט קיין כליא אויף דעם "בכל שעה". וואס דעמולט ווועט זיין די שלימות הגליי פון המשכת קדושה בגלוּי למטה (אין בית ה' מקדש השלישי) א דירה לו יתריך בתה חונים, בניל.

ט. איזו וויל אלע ענייני תורה (מלשון הורהה)⁷⁸ איז אין דעם אויך דא א הורהה פאר יעדער איד:

אלע אידן זייןען "מלכת כהנים"⁷⁹, "כהנים גדוּלים"⁸⁰, ובגלוּי ובשלימות ווועט

(69) יומא יט, א. וש"ג. רמב"ם שם רפ"ה.

(70) ויקיר פכ"א, ז. ועוד.

(71) ראה רד"ק לתחאים יט, ח. ס' השרשים שלו ערך יורה. גויא ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). וראה זה"ג נג. ב.

(72) יתרו יט, ו. וראה זבחים יט, רע"א (בהתאם להסתוגיא ע"ז בגדיו כהונה): "זמןא חדא הוה קאימנא קמי" דאיוזדר מלכא והוא מדלי לי המינאי וחתמי" ניהלי" ואמר לי מלכת כהנים וגוי קדוש בחיב בכו", "וצרכין אתם לנוהג עצמאם בתפארת של כהנים" (פרש"ז שם).

(73) ראה בע"ט עה"פ. וראה גם אגדת בראשית פרק עט (פ). – וויל השיכות ד' מלכת כהנים" ל"כהנים גדוּלים", כי כהן גדוּל הוא מלך שככהנים, "ראש לכל הכהנים" (ל' הרמב"ם שם פ"ד הי"ב).

מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם".

וע"פ הוראת אדמור' (מהורש"ב) נ"ע הידועה⁹⁰, אז "ענני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא... מותר לדבר ולך הרחיב בהם הדברו" (ע"פ וואס איז איז דא די זהירות אין זאגן פירושים בספר התניאו) – אין עדין מובן בנדוד: כדי ונכון צו מבאר זיין א הוראה פון שם בעל היארציט – בשעת דאס קען צוגעבן אין יראת שמים און עבותה ה.

"ישראל"⁹¹ – דער שם הכללי פון אידן (כניל') – האט אין זיך צווי ענינים הפכים לבוארה: (א) "ישראל" אין ר'ת יש שניים ריבואאותיות לתורה⁹², ווארום עם זינגען דא ששים ריבוא NAMESOT ISRAEL כללים (או יעדערע פון זיין טילט זיך אויף ששים ריבוא NAMESOT FRUTIM⁹³) אונז יעדע נשמה איז בנגד איזן אוט פון דיא ששים ריבואאותיות לתורה, וואס דער אוט איז זיין מקור החיים כו'. אונז (ב) "ישראל" איז על שם כי שירתם עם אלקיהם ואנשים ותולכל⁹⁴.

דער עניין פון "שירתם עם אלקים וא-נים ותולכל" באוייז אויף דער עבודה אונז מלחה נגד העולם – "עם אלקים" (שרו ומלאך של עשו⁹⁵), "ויאנשימים" (עשו ולבון⁹⁶) – וואס דאס איז לאורה פונקט פארקערט פון דעם וואס "ישראל" איז ר'ת יש שניים ריבואאותיות לתורה, ווי

(90) אגוז־קדוש שלו ח'ב ע' תשכ. ושם.

וראה גם ס' השיחות תשכ"ב ס' 83 ואילך.

(91) ראה במקומות שבהערה הקודמת.

(92) ראה גם (בأופו אחר) שיחת ש"פ אחריו קדושים, י"ג איר תשמ"ה. שיחת פסח שני תשמ"ז.

(93) מגלה עמקות אופן קפו.

(94) ראה תניא פל"ז (מה, א).

(95) ב"ר פע"ז, ג. פרשי ושלוח לב, כה.

(96) פרשי עה"פ.

פרשה וואס מ"האט געליענט דעת שבת צויאמען מיט פ' אחורי] – "קדושים היה כי קדוש אני": זייןנדיק א נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי (וואס דארטן איז שיך דער ציווי פון "קדושים היה", "הוא פרו-שים"⁹⁷)

– שטייט איז איז א מצב של קדישה, ביז די קדשה hei נעלית פון קדושתו של הקב"ה, בפירוש החסידות⁹⁸ אויף דרשת חז"ל⁹⁹, "יכל כמוני, ת"ל כי קדוש אני" – "יכל כמוני" בניחותא, בדרגת הקדשה פון "קדוש אני".

ו. ויש לקשר כל זה אויך מיט דעת שם בעל היארציט¹⁰⁰ פון י"ג איר¹⁰¹ – ישראל אריה ליב.

ובהקדמים, איז ע"פ וואס דאס איז ליכ אורה א שם פון און איש פרט, האט דאס א שייכות מיט אלע איזן¹⁰² (ווארום אלע אידן זינגען אמציאות אחת, קומה אחת שלימה¹⁰³). ובפרט איז שמו הראשון איז ישראל – דער שם כללי פון יעדער איז אונז אלע אידן [וכדוע]¹⁰⁴ אויך איז נשמת יעקב (וואס שמו איז ישראל¹⁰⁵) "בלולה

(88) פרשי ר' פ' קדושים.

(82) ראה מאור ענין עה"פ (מז, ב). אויה"ת עה"פ.

(83) ויקיר עה"פ (פכ"ז, ט).

(84) כן נקרא ("יארכיט" באידיש) גם בספרים שללשו הקודש. וגם אצל חכמי הספרדים (שאינם מכינים שפה זו). ולפעמים מוסיפים הפירוש בלה"ק: "יום השנה".

(85) הויה עובק בצעץ רב פעילים וכו' ישראל אריה ליב, אחיו של – יחלחט – כי אדמור' שליט"א. נולד ג' (?) סיון תרטש. נפטר י"ג איר תש"ב. המוז.

(86) ועכובי עם יוצאי חלציו שי.

(87) לכו"ת ר' פ' נצבים. ראה חניא פלי"ב (מא, א): כוון מתאמות ואב א' לכולנה בו.

(88) אגה"ק ס"ז.

(89) רשלח לב, בט.